

НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО-СПРЯМОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА

**Молотай Лілія Антонівна,
Пасечник Світлана Володимирівна**
ст. викладачі
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна
lilia_mol@ukr.net
pasechnyksvitlana19@gmail.com

Вступ./Introduction. Розвиток міжнародних ділових зв'язків, інформаційних технологій, тенденції до глобалізації надають великі можливості спілкування із зарубіжними колегами, у зв'язку з чим зростає потреба у фахівцях зі знанням іноземної мови.

Іноземна мова стає універсальним засобом професійного, ділового життя, навчання іноземної мови на інженерних спеціальностях стає невід'ємним компонентом розвитку і формування професійної компетентності у студентів. Високий рівень професійної компетентності фахівця досягається наявністю у нього професійних вмінь, набутих за час навчання у ЗВО.

Актуальною є, таким чином, професійно-комунікативна підготовка з іноземної мови, що має на меті навчання студентів професійно-спрямованого іншомовного спілкування. Відповідно, особливої актуальності набуває професійно-орієнтований підхід до навчання іноземній мові на інженерних спеціальностях, який передбачає формування у студентів навичок іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення.

Професійно-орієнтоване навчання є одним з центральних об'єктів досліджень вітчизняних і закордонних вчених (Бревстер Е., Гедерер Х., Джекобсон С., Макош М., Моро Б., Рюшоф Б., Стенберг К., Астафурова Т. М., Пассов Є. І., Тарнопольский О.Б.).

Аналіз існуючих підходів до навчання іноземної мови в системі вищої професійної освіти, дослідження з проблеми мовної підготовки майбутнього фахівця свідчать про те, що мовна підготовка випускника університету не повною мірою відповідає потребам суспільства і вимогам часу, не дозволяє фахівцю вирішувати професійні завдання і задовольняти особисті потреби в іншомовному середовищі на належному рівні.

Мета роботи./Aim. Метою статті є дослідити умови та засоби реалізації професійно-орієнтованого навчання іноземної мови на інженерних спеціальностях.

Матеріали і методи./Materials and methods. В основі дослідження використовувався аналіз теорії професійно-орієнтованого навчання, а також особистісно-діяльнісного та компетентісного підходів, що є важливими передумовами його реалізації.

Результати і обговорення./Results and discussion. Метою професійно-орієнтованого навчання є поєднання опанування професійно-спрямованою іноземною мовою з розвитком особистісних якостей студентів, знанням культури країни мови, що вивчається, та набуттям спеціальних навичок, що ґрунтуються на професійних і лінгвістичних знаннях. Отже, професійно-орієнтоване навчання іноземній мові на інженерних спеціальностях включає вивчення іноземної мови як засобу оволодіння фахом і як засобу професійного спілкування.

Процес навчання професійно-спрямованого спілкування з метою розвитку і формування професійної компетентності буде більш ефективним при дотриманні наступних умов:

- організація процесу навчання на основі особистісно-діяльнісного підходу;
- відбір змісту навчання професійно-орієнтованого іншомовного спілкування має здійснюватися на ситуативно-тематичній основі;
- використання в якості засобу навчання автентичних матеріалів, відібраних з урахуванням лінгвістичних, методичних, культурологічних

параметрів і принципів навчання професійно-спрямованого іншомовного спілкування;

– використання новітніх педагогічних та інформаційних методик і технологій, спрямованих на розвиток і формування професійної компетентності у студентів.

Зупинимось на цих умовах детальніше. Реалізація особистісно-діяльнісного підходу дозволяє зорієнтувати навчання на особистість студента, тобто, процес навчання набуває особистісно-сміслового спрямування. Акцентується увага на формуванні навичок вироблення власних стратегій вирішення задач. Значна увага приділяється самоконтролю та самооцінці. Завдання викладача полягає у керуванні процесом навчання, налагодженні співпраці, застосуванні методу опорних сигналів.

Робота з фаховими текстами, вивчення спеціальних тем для розвитку усного мовлення, вивчення термінологічного словника-мінімуму мають відбуватися з урахуванням специфіки профілюючих спеціальностей. Використання автентичних матеріалів підібраних за певним фахом та тематикою на заняттях з іноземної мови сприяють не лише ефективному засвоєнню фахової лексики студентами немовних спеціальностей, але й формуванню компетентісних якостей майбутніх фахівців, розкритості під час спілкування на фахову тематику, позбавленню страху перед допущенням помилок у спілкуванні, впевненості у своїх силах, бажанню висловлювати свої ідеї та доводити істинність висловлюваних міркувань.

Для ефективного формування професійно-спрямованої комунікативної компетентності студентів інженерних спеціальностей важливим є створення на заняттях з іноземної мови середовища іншомовного спілкування. Виконання цього завдання стає не можливим без використання сучасних освітніх технологій.

Інформатизація освіти – одна з найважливіших умов розвитку сучасного суспільства. Адже саме у сфері освіти виховуються люди, яким належить формувати нове інформаційне суспільство. Інформаційні технології в освіті

дозволяють: змінювати характер розвитку, набування і збереження знань; оновлювати зміст навчання і методи викладання; змінювати роль викладача у процесі навчання (постійний діалог, перетворення інформації у знання та розуміння). Тому пошук і розгляд нових засобів та способів викладання є зараз актуальним. Особливо важливим є опанування різноманітних сервісів, які надає мережа Інтернет. А далі – відбір найбільш ефективних саме для впровадження в освітній процес. Застосування Інтернет-сервісів дає можливість: урізноманітнити перебіг аудиторних занять, активувати самостійну підготовку учнів, студентів; пропонувати учням, студентам нові форми проєктної діяльності.

Сучасні технології в освіті – це проєктна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з програмним забезпеченням та мультимедійним обладнанням, дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій в програмах PowerPoint, Canva, Adobe Spark, Genially, використання інтернет-ресурсів.

Сервіс Canva є платформою для створення банерів, візитівок, ілюстрацій і постерів, презентацій та іншої інфографіки.

Сервіс Adobe spark є платформою для створення плакатів, листівок, постів для соціальних мереж, відео тощо. Основна його перевага – у можливості створення мультимедійних лонгвідів. Особливо цікаві ефекти можна використовувати у режимі слайд-шоу.

Однією з найперспективніших інноваційних технологій на даний час вважається “кейс-метод” – навчання з використанням конкретних навчальних ситуацій. Студенти включаються в ситуації, максимально наближені до реальної практики, до пошукової діяльності, аналітичної та оціночної роботи, вчаться відстоювати власну точку зору, доводити правомірність або хибність того, що аналізується. Під час розв’язання кейса студенти не тільки використовують отримані знання, але й виявляють свої особисті якості, зокрема вміння працювати у групі, а також демонструють рівень бачення ситуації та рівень володіння іноземною мовою.

Кейс-метод передбачає командний характер пізнавальної діяльності, творчий підхід до пізнання, поєднання теоретичних знань і практичних навичок, глибоке занурення у ситуацію. Технологія „кейс” досить сильно впливає на професіоналізацію учнів, сприяє їхньому дорослішанню, формує інтерес і позитивну мотивацію до навчання. Кейс-технології дають змогу виявити різноманітні точки зору, розвинути навички аналізувати та мислити критично.

Кейс-метод застосовується нарівні з іншими методами викладання. Чим вищий рівень освітньої програми, тим легше та ефективніше працювати з кейсами. Під час використання кейс-методу навчання необхідно дотримуватися певних правил складання кейса, брати до уваги особливості роботи з кейсом у різних вікових групах, дотримуватися організаційних правил роботи над кейсом у групі і, крім того, слід правильно визначити роль викладача, оскільки під час використання кейс-методу роль викладача суттєво відрізняється від традиційної: він передає свої повноваження учням, його керівна роль зводиться до мінімуму. Втручання вчителя в роботу учнів повинно бути обмеженими, воно зводиться лише до регулюючої функції, вчителю відводиться роль спостерігача. Учнів обов'язково треба підбадьорювати, відмітити сильні і слабкі сторони рішень. При використанні кейс-методу оцінки в балах не виставляються, а лише оцінюється рівень участі учнів в роботі.

Використання кейс-методу відкриває широкий простір, для творчості, самостійності, розвиває практично мислення, уміння аналізувати інформацію, формулювати і розв'язувати проблеми, а також формує життєві компетентності.

Найбільшу складність під час навчання усному іншомовному професійному спілкуванню в умовах відсутності відповідного професійного мовного середовища є навчання мовної поведінки, адекватної типовим ситуаціям майбутнього професійного спілкування. Одним з головних шляхів вирішення зазначеної проблеми і одночасно однією з умов ефективного навчання усному іншомовному професійному спілкуванню є використання на

заняттях ситуацій та рольових ігор, що сприяють створенню імітації професійного іншомовного середовища, підвищують мотивацію студентів до спілкування іноземною мовою і формують у них усвідомлення потреби використовувати відповідні мовні зразки і тактику мовної поведінки.

Основне завдання проектної технології полягає у створенні умов для активної спільної учбової діяльності студентів у різних навчальних ситуаціях, в яких кожен відповідає не лише за результат своєї роботи, але і за результат роботи всієї групи. Метод проектів дозволяє перетворити заняття в дискусійний майданчик, де вирішуються цікаві, професійно важливі проблеми. Його можна застосувати, як на заняттях так і для самостійної роботи. Він забезпечує розвиток пізнавальної активності студента, має на меті активізацію процесу пізнання і осмислення нового, є продуктивною технологією творчого вирішення професійних завдань; забезпечує психологічно комфортне середовище для навчання студента; включає образне мислення. Метод проектів як технологія навчання найбільш відповідає рішенням завдань навчання професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою.

Надзвичайно актуальними в наш час стають інформаційні технології. Одним з видів навчання за допомогою мережі Інтернет є дистанційна форма навчання.

Загалом дистанційне навчання розширює можливості здобуття освіти студентами, які не можуть відвідувати заклади освіти з різних причин (стан здоров'я, систематичне заняття спортом, проживання на неконтрольованій території, перебування за кордоном тощо), а також забезпечує неперервність освітнього процесу у випадках надзвичайних обставин.

Дистанційне навчання (на відміну від сімейного навчання та екстернату) забезпечує постійний супровід викладача, регулярне відстеження результатів навчання студентів, а також надання їм (за потреби) підтримки в освітньому процесі.

Елементи дистанційного навчання активно розвиваються і використовуються на сучасному етапі в умовах змішаного навчання. Вона

надає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, широко використовувати найкращі навчальні ресурси, надає можливість студентам обирати місце та час навчання, підвищуючи його творчий і інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, уміння взаємодіяти з комп'ютерною технікою і самостійно приймати рішення.

Дистанційне навчання надає здобувачам вищої освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення різних професійних навичок, а викладачам в свою чергу дозволяє реалізовувати абсолютно нові форми і методи навчання із застосування концептуального і математичного моделювання явищ і процесів.

Успішним прикладом запровадження елементів дистанційної освіти є застосування системи Moodle, яка дозволяє викладачам створювати власні online-курси та керувати змістом сайту.

Крім того, у студентів існує можливість розвиватись професійно шляхом використання в навчальному процесі платформи Web 2.0, навчальних платформ від провідних університетів Coursera, +Acumen, які розміщують курси дисциплін переважно англійською мовою.

Висновки./Conclusions. Отже, для реалізації професійно-орієнтованого навчання у підготовці фахівців інженерних спеціальностей на заняттях з іноземної мови необхідно будувати процес навчання на основі особистісно-діяльнісного та компетентісного підходів, продовжувати модернізацію змісту навчання, пошук найбільш ефективних методик та освітніх (інформаційних) технологій, що дозволяють якісно поліпшити навчальний процес. Розробка курсів дистанційного та змішаного навчання потребує практичної роботи та напрацювання значної теоретичної бази. Розвиток дистанційного навчання буде продовжуватися і вдосконалюватися із розвитком інтернет-технологій і вдосконалення методів дистанційного навчання.